

prikazi i recenzije

Pisma i poruke rektora Dalmacije i Mletačke Albanije, sv. II: *Pisma i poruke rektora Korčule, Brača, Omiša, Makarske i Klisa* (priredili Lovorka Čoralić, Damir Karbić i Maja Katušić), Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium, vol. LV, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 2012., 301 str.

U ediciji Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium izašao je u 2009. godini prvi svezak serije *Pisma i poruke rektora Dalmacije i Mletačke Albanije* pod naslovom *Pisma i poruke rektora Bara, Ulcinja, Budve i Herceg-Novog*. Priredili su ga Lovorka Čoralić i Damir Karbić. Spisi objavljeni u prvome svesku čine sastavni dio arhivske zbirke *Capi del Consiglio de' dieci: Lettere di Rettori e di altre cariche* (skraćeno *Consiglio dei Dieci: Lettere Rettori ai Capi*) pohranjene u Državnom arhivu u Mlecima. Zbirka sadrži brojne dokumente (pisma, molbe, poruke) koje su u razdoblju mletačke uprave istočnim Jadranom predstavnici vlasti i gradskih općina Bara, Ulcinja, Budve i Herceg Novoga slali magistraturama u Mletke.

Drugi svezak pod naslovom *Pisma i poruke rektora Korčule, Brača, Omiša, Makarske i Klisa* objavljen je 2012. godine u izdanju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, a rezultat je rada na projektima *Hrvatski istočnojadranski prostor i Mletačka republika u ranom novom vijeku* (Hrvatski institut za povijest) i *Latinički izvori, studije i pomagala za društvenu i gospodarsku povijest* (Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti). Ovo su izdanje, kao i prethodno, priredili dr. sc. Lovorka Čoralić, iz Hrvatskog instituta za povijest, i dr. sc. Damir Karbić, iz Odsjeka za povijesne znanosti HAZU-a, te Maja Katušić, iz Hrvatskog instituta za povijest. Ukupno su transkribirali 131 dokument predstavnika mletačke vlasti u dalmatinskim gradovima, odnosno komunama Korčuli, Braču, Omišu, Makarskoj i Klisu. Arhivski dokumenti fonda *Capi del Consiglio de' dieci: Lettere di Rettori e di altre cariche* čuvaju se u svežnjevima, a za ovu knjigu priređivači su koristili svežnjeve pod brojevima 277 (fol. 222–336 za Korčulu), 274 (fol. 233–277 za Brač, te za Omiš fol. 1–38), 279 (fol. 1–16 za Makarsku) i svežanj 277 (fol. 217–221 za Klis). Vremensko razdoblje koje obuhvaćaju dokumenti zahvaća rani novi vijek, no zbog različitih sudbina i nejednakih etapa uključenosti navedenih komuna u sastav mletačkih prekomorskih stečevina, nejednaka je brojnost sačuvanih dokumenata i njihova tematska usmjerenost.

Svezak otvaraju uvodne napomene na hrvatskom, engleskom i talijanskom jeziku (5–20) u kojima autori iznose osnovne podatke o arhivskom fondu i obrađenoj građi te načinu transkripcije, dok tehnička obilježja ne problematiziraju budući da su uglavnom iste značajke kao u prvom objavljenom svesku ove serije pa nas upućuju na njega.

Glavni dio knjige podijeljen je na pet cjelina poredanih prema opsegu građe od Korčule (21–147), koja ima najviše sačuvane građe, potom Brača (149–198) i Omiša (199–245), s podjednakim opsegom, do Makarske (247–265) i Klisa (267–272), sa znatno manjim brojem sačuvanih dokumenata. Cjeline Makarska i Klis sadrže znatno manji opseg spisa jer su se velik dio svoje ranonovovjekovne povijesti nalazili pod osmanskom vlašću. Spisi se objavljuju kronološkim slijedom unutar svake cjeline. Priređivači prvo navode regestu, zatim su opisane vanjske oznake dokumenta, fizički opis, a potom slijedi prijepis teksta i na kraju datacija, potpis pošiljatelja, tergo (naslov kojem je spis upućen) i kratka datirana regesta za koju je naznačeno kako je napisana drugim rukopisom. U brojnim je primjerima uz osnovno pismo priložena opsežna popratna dokumentacija koja pojašnjava osnovni sadržaj prvotnog spisa. Osim u manjem broju dokumenata na latinskom, najveći broj spisa pisan je na talijanskom jeziku.

Pošiljatelji odnosno izvjestitelji pisma pretežno su kneževi, aktualni predstavnici mletačke vlasti u pojedinoj komuni. Većina dokumenata upućena je Vijeću desetorice, a znatno manji broj naslovljen je na dužda ili generalnog providura Dalmacije. Sadržajno spisi donose brojne podatke o javnom, društvenom svakodnevlju komune i njezinih stanovnika – financijskom poslovanju komuna, stanju naoružanja, opskrbi vojnih utvrda streljivom i žitom, izboru općinskih dužnosnika i funkcioniranju lokalne uprave, istražnim procesima, lokalnim incidentima, pritužbama pastve na ponašanje nekih svećenika.

Snalaženje u građi svakako olakšavaju kazala, koja su izradili Maja Katušić i Ivan Majnarić, a riječ je o kazalu osobnih imena (273–290), kazalu mjesta (291–293) i kazalu stvari (295–299).

Ovdje prikazan drugi svezak serije *Pisma i poruke rektora Dalmacije i Mletačke Albanije* dragocjen je (jednako kao i prvi svezak) zbog bogatstva novih spoznaja koje pridonose boljem poznavanju povijesnih prilika istočnojadranske obale te se na osnovi uvida u ovu građu mogu temeljiti brojna daljnja povijesna istraživanja.

Ana Biočić